

TURİZMDEN BAĞIMSIZ ARZLARIN TURİZM POTANSİYELİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANKIRI ÖRNEĞİ¹

An Evaluation of Tourism-Independent Supply Factors in Terms of Tourism Potential: The Case of Çankiri

Betül TAŞALAN

Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

E-posta: betultasalan96@gmail.com

Orcid ID: 0009-0002-5527-3949

Dr. Öğr. Üyesi Samet GÖKKAYA

Karabük Üniversitesi

E-posta: sametgokkaya@karabuk.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-6946-2030

Öz

Turizm, günümüzde yalnızca ekonomik getirilerle sınırlı olmayan; sosyal ve kültürel yapı ile etkileşim hâlinde bulunan ve toplumsal yapıyı şekillendiren önemli bir olgu olarak ele alınmaktadır. Destinasyonlarda turizmin gelişmesi, yerel halk açısından istihdam ve gelir olanaklarını artırmasının yanı sıra, bölgesel altyapının iyileştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, destinasyonların turizm potansiyelinin değerlendirilmesi kadar, yerel halkın turizme yönelik tutumlarının ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi de büyük önem taşımaktadır. Turizm değerlerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için bireylerin turizm bilincine sahip olmaları (Öztürk, 2020) ve turizm hizmet sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin de çağın gerekliliklerine uyum sağlayarak hizmet sunmaya devam etmeleri beklenmektedir.

Bu çalışmada, Çankırı ilinde bulunan turizmden bağımsız arz unsurlarının turizm potansiyeli açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öncelikle turizm kavramı ve Çankırı ili hakkında genel bilgilere yer verilmiş; ilin mevcut turizm arz kaynakları, turizm potansiyeli ve geliştirilebilecek turizm türleri ele alınmıştır. Çankırı ilinin turizm potansiyelinin belirlenmesi amacıyla, kentte faaliyet gösteren toplam 20 işletmenin müdür ve departman yöneticileriyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Alan araştırması kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular ve elde edilen bulgular doğrultusunda, Çankırı ilinin turizm potansiyelinin yeterli düzeyde olmadığı ve bu durumun nedenleri ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, ilde önemli düzeyde doğal turistik arz kaynakları bulunmasına rağmen, Tuz Mağarası ile kış turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip Ilgaz

¹ Bu çalışma "Turizmden Bağımsız Arzların Turizm Potansiyeline Yönelik Değerlendirilmesi: Çankırı Üzerine Bir Alan Araştırması" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Kayak Merkezi'nin altyapı yetersizlikleri ile tanıtım ve reklam eksikliği nedeniyle yeterince ön plana çıkamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çankırı, Turizm Arzı, Turizm Potansiyeli, Turistik Ürün.

Abstract

Tourism is today regarded as a phenomenon that extends beyond purely economic benefits, interacting with social and cultural structures and playing a significant role in shaping society. The development of tourism in destinations not only increases employment and income opportunities for local communities but also contributes to the improvement of regional infrastructure. In this context, evaluating the tourism potential of destinations is as important as identifying the attitudes and awareness levels of local residents toward tourism. In order to preserve tourism values and transmit them to future generations, individuals are expected to possess tourism awareness (Öztürk, 2020), while businesses operating within the tourism service sector are also required to adapt to contemporary developments and continue providing services accordingly.

This study aims to evaluate the tourism potential of non-tourism supplies located in the province of Çankırı. The research first presents general information on tourism and the province of Çankırı, followed by an assessment of existing tourism supply resources, current tourism potential, and tourism types that could be developed in the region. Within the scope of the study, data were collected through face-to-face interviews with 20 managers and department heads of businesses operating in the city in order to determine the tourism potential of Çankırı. Based on the questions directed to participants and the responses obtained during the field study, it was revealed that the tourism potential of Çankırı is insufficient, along with the underlying reasons for this inadequacy. The findings indicate that although the province possesses a considerable number of natural tourism resources, attractions such as the Salt Cave and the Ilgaz Ski Center—which is considered to have the potential to make a significant contribution to winter tourism—have failed to stand out due to inadequate infrastructure as well as deficiencies in promotion and marketing activities.

Key Words: Çankırı, Tourism Supply, Tourism Potential, Touristic Product.

Giriş

Bir bölgenin turizm potansiyeli; doğal güzellikler, tarihî ve kültürel miras, ulaşım ve konaklama altyapısı, güvenlik, tanıtım faaliyetleri ve yerel halkın tutumu gibi çok boyutlu unsurların bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Doğal manzaralar, tarihî yapılar, müzeler, festivaller ve yerel mutfak gibi değerler turistler için önemli çekicilik unsurları oluştururken, ulaşım olanakları ve hizmet kalitesi destinasyon tercihlerini doğrudan etkilemektedir (Tan, 2013; Akova, Atsız ve Çifçi, 2017).

Çankırı, İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan ve tarihî ile doğal değerleriyle dikkat çeken bir ildir. Farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması nedeniyle zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Çankırı Kalesi, Yer Altı Şehri ve Sungur Bey Camii gibi tarihî yapılar kültür turizmi açısından önem taşırken, Ilgaz Dağları Millî Parkı ve Yıldıztepe Kayak

Merkezi doğa ve kış turizmi kapsamında ilin öne çıkan destinasyonları arasında yer almaktadır. Ayrıca Kurşunlu ilçesindeki termal tesisler sağlık turizmi, Alaca ilçesi ise inanç turizmi açısından potansiyel barındırmaktadır. Tuz Mağarası ise sahip olduğu özgün özellikleriyle son yıllarda ilin önemli turistik çekim noktalarından biri hâline gelmiştir. Ankara'ya olan yakınlık, Çankırı'nın günübirlik ziyaretçi potansiyelini artıran bir avantaj olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, ilin turizm potansiyelinin etkin biçimde değerlendirilebilmesi için altyapı, tanıtım, konaklama ve ulaşım alanlarında gelişmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Turizm arzının çok paydaşlı yapısı, kamu ve özel sektör ile yerel topluluklar arasında koordinasyon ve iş birliğini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda turizm arzının analizi, sürdürülebilir turizm politikalarının geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve turizm arz kaynaklarının otel yöneticileri tarafından hangi düzeyde bilindiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır; elde edilen bulguların literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Turizm Potansiyeli

Turizm potansiyeli, bir bölgenin veya destinasyonun turistler için çekici olma ve turizm faaliyetleri için uygun koşullara sahip olma kapasitesini ifade eder. Turizm potansiyeli, birçok farklı yöntemle belirlenmekte ve büyük oranda bölgenin arz kaynakları üzerinde durulmaktadır. Bu potansiyel, doğal güzellikler, kültürel zenginlikler, tarihi miras, altyapı, ulaşım olanakları, konaklama tesisleri, eğlence ve rekreasyon imkanları gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilir. Ancak turizm çok geniş kapsamlı bir bilim dalı olup birbirini etkileyen iş ve ilişkiler bütünüdür. Bu nedenle de turizmi kapsayan birçok bileşen üzerinde durularak mevcut potansiyel belirlenmelidir (Soykan, 2004). Turizm potansiyeli, sadece fiziksel özelliklerle sınırlı değildir; aynı zamanda hizmet kalitesi, sürdürülebilirlik, çevresel etkiler ve yerel toplumun turizmle ilişkisi gibi faktörleri de içerir. Bir bölgenin turizm potansiyelini değerlendirirken bu faktörlerin dengeli bir şekilde ele alınması önemlidir. Turizm potansiyeli yüksek olan bölgeler, turizm gelirleri ve istihdamı artırarak ekonomik kalkınmayı teşvik edebilir. Turizm ile bir bölgenin kalkınmasındaki en önemli etkenler aşağıda sıralanmıştır (Aydınözü, İbret ve İmat, 2015);

- Döviz gelirlerinde artış,
- İstihdam olanaklarında artış,
- Turizmle ilişkili sektörlerin gelişmesi,
- Kişi başına düşen milli gelirde artış,
- Ülkenin sosyo-kültürel ve coğrafi açıdan tanıtımına olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Çankırı İli Hakkında Genel Bilgiler

Çankırı, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeydoğusunda yer alan, 7.490 km² yüzölçümüyle ülke yüzölçümünün yaklaşık %1'ini oluşturan bir ildir. Kuzeyde Karabük, doğuda Kastamonu, batıda Ankara ile çevrili olan il, karasal iklim özellikleri

göstermekte; kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları ise sıcak ve kurak geçmektedir. Kızılırmak Nehri ilin doğu sınırında yer alırken, ekonomik yapı ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İl idari olarak merkez ilçe dışında 11 ilçe, 3 belde ve 371 köyden oluşmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı).

Çankırı'nın tarihî geçmişi antik dönemlere kadar uzanmakta olup, şehir antik kaynaklarda *Gangra* adıyla anılmaktadır. Bu ad, Grek ve Roma dönemlerinde kullanılmış ve MÖ 3. yüzyılda Eratosthenes tarafından kayıtlara geçirilmiştir. Gangra ismi, Anadolu kökenli yerel bir ad olup zamanla halk etimolojisi yoluyla Çankırı şeklini almış; Osmanlı döneminde ise Kangırı/Kângarı olarak kullanılmıştır (KTB). İlin turizm altyapısı incelendiğinde, Çankırı genelinde 20 adet turizm amaçlı konaklama tesisi bulunduğu görülmektedir. Bu tesislerin 10'u turizm belgeli, 10'u ise basit belgeli konaklama tesisidir. Konaklama işletmeleri arasında 1 adet 4 yıldızlı, 5 adet 3 yıldızlı ve 2 adet 2 yıldızlı otel yer almaktadır. Ayrıca il genelinde 9 adet kamu misafirhanesi bulunmaktadır. Toplam yatak kapasitesi 1.590 olup, bunun 819'u turizm belgeli, 452'si basit belgeli ve 319'u kamu misafirhanelerine aittir (cankiri.ktb.gov.tr).

Çankırı İli Turizmden Bağımsız Arz Kaynakları

Çankırı ili turizm arz kaynakları bölgede yer alan doğal güzellikler, tarihi ve kültür zenginlikler, kaplıcalar, yabani hayat ve doğa turizmi, geleneksel el sanatları, festival ve etkinliklerin hepsi çekiciliğe etki etmektedir. Bu kaynaklara yatırım yapıp geliştirildiği sürece daha fazla talep ve sürdürülebilirliği daha uzun ömürlü olacaktır. Bu da Çankırı ili için turizm potansiyelini artırmasına imkân verecektir. Bu kapsamda kentin turizm arz kaynakları doğal, tarihi ve arkeolojik, sosyo-kültürel ve alt ve üst yapı arz kaynakları şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalara ait bilgiler aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Doğal Arz Kaynakları

Turizm açısından değer taşıyan doğal arz kaynakları; turistlere farklı deneyimler sunan doğal alanlar, manzaralar ve ekolojik değerlerden oluşmaktadır. Dağlar, mağaralar, göller, nehirler, ormanlar, millî parklar, kaplıcalar ve sağlık tesisleri gibi doğal unsurlar, turizm endüstrisine çeşitlilik kazandırmakta; turizmin giderek farklı ilgi alanlarına yönelmesiyle birlikte bu kaynakların önemi artmaktadır (Gülhan, 2007). Çankırı, genel olarak karasal iklim özellikleri göstermekle birlikte İç Anadolu ve Karadeniz bölgeleri arasında geçiş niteliği taşıyan bir iklime sahiptir. Bu durum, kışların soğuk ve sert, yazların ise sıcak ve kurak geçmesine neden olmaktadır (Kuter, 2007b). Bölgenin bitki örtüsü ağırlıklı olarak step ve ağaçlı step karakterinde olup, yüksek kesimlerde yarı kurak ve yarı nemli iklim koşullarına bağlı olarak kurakçıl ormanlar görülmektedir (Özgür, 2000).

Çankırı'da orman örtüsü genellikle 1100 metreden itibaren ortaya çıkmakta ve daha çok dağlık alanlar ile vadilerde yoğunlaşmaktadır. Orman varlığı sınırlı olmakla birlikte, başlıca ağaç türleri meşe, karaçam ve ardıçtan oluşmaktadır (Gökmen, 2007).

Tarım arazilerinin geniş yer kaplaması, ilin orman varlığını sınırlandıran temel faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Tarihi ve Arkeolojik Arz Kaynakları

Tarihî ve arkeolojik arz kaynakları, turistlerin geçmiş medeniyetleri, kültürleri ve yaşam biçimlerini tanıma isteğiyle gerçekleştirdikleri seyahatlerde önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır. Antik yerleşimler, kalıntılar, tarihî yapılar ve arkeolojik buluntular, geçmiş toplumların teknolojik ve kültürel düzeylerine ışık tutarak ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir (Özgüç, 1998). Bu bağlamda tarihî yapılar, sit alanları, festivaller, geleneksel el sanatları ve kültürel miras unsurları, turistlerin geçmişle bağ kurmalarına ve farklı kültürleri tanımalarına imkân sağlamaktadır.

Çankırı, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması nedeniyle zengin tarihî ve arkeolojik arz kaynaklarına sahiptir. İlkçağlara uzanan geçmişle Çankırı Kalesi, ilin en önemli tarihî yapıları arasında yer almakta; kale içerisinde bulunan Emir Karatekin Türbesi ise tarihî ve inanç turizmi açısından ayrı bir değer taşımaktadır. Ayrıca merkez ve çevre köylerde bulunan kaya mezarları ve kaya tapınakları, bölgenin antik dönem yerleşim izlerini yansıtan önemli arkeolojik alanlar arasında değerlendirilmektedir. İlde yer alan türbeler, medreseler, camiler ve hamamlar Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinin mimari özelliklerini yansıtarak kültür ve inanç turizmine katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda Emir Karatekin Türbesi, Hacı Murad-ı Veli Türbesi, Buğday Pazarı Medresesi ve Çivitçioğlu Medresesi öne çıkan yapılar arasında yer almaktadır. Çankırı Müzesi ise arkeolojik, etnografik ve doğa tarihi koleksiyonlarıyla ilin kültürel mirasını ziyaretçilere sunmaktadır. Ayrıca restore edilerek müzeye dönüştürülen Tatlı Su Çamaşırhanesi, geleneksel yaşam kültürünü yansıtan özgün yapılardan biridir.

Bunun yanı sıra il genelinde çok sayıda köprü, hamam ve tescilli sit alanı bulunmaktadır. Çankırı'da arkeolojik, tarihî ve kentsel sit alanları ile taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, ilin kültürel miras zenginliğini ortaya koymaktadır. Bu tarihî ve arkeolojik değerler, Çankırı'nın kültür ve tarih turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir (Kuter, 2007b).

Sosyo-Kültürel Arz Kaynakları

Turizmin sosyo-kültürel arz kaynakları; bir bölgenin kültürel mirası, gelenekleri, sanatı, mimarisi ve sosyal yaşamına ilişkin unsurları kapsamaktadır. Gelenekler, folklor, din, festivaller, el sanatları, yerel mutfak ve kültürel etkinlikler, turistlerin destinasyonun özgün kimliğini tanımasına olanak sağlamak ve turizm endüstrisini zenginleştirmektedir (Zengin, 2006). Bu bağlamda sosyo-kültürel arz kaynakları, turizmi yalnızca fiziksel mekânlarla sınırlı kalmayan, toplumun yaşam tarzını ve değerlerini deneyimlemeye imkân veren bir süreç hâline getirmektedir.

Çankırı, sahip olduğu el sanatları, folklorik yapısı ve yöresel mutfak kültürüyle sosyo-kültürel açıdan önemli bir potansiyele sahiptir. Orta Asya'dan günümüze ulaşan dokumacılık, örücülük, bakırcılık ve ağaç işleri gibi geleneksel el sanatları, somut olmayan kültürel miras kapsamında değerlendirilmektedir. Keçisi bol anlamına gelen

Kengri adının ilin ilk yerleşim adı olması, bölgede tiftik üretiminin tarihsel önemini göstermektedir (Ortaç, 2010). Günümüzde el sanatlarına olan ilgi azalmış olsa da bu faaliyetler turizm açısından kültürel bir değer taşımaya devam etmektedir. Zengin folklorik yapısıyla Çankırı, Türk folkloru içinde özel bir yere sahiptir. Özellikle özgünlüğünü günümüze kadar koruyan Yaren kültürü, ilin en dikkat çekici sosyo-kültürel unsurlarından biridir. Bunun yanı sıra Çankırı folkloründe yer alan köçek oyunları, bölgenin kültürel çeşitliliğini yansıtan önemli gelenekler arasında yer almaktadır.

Yöresel mutfak kültürü incelendiğinde, Çankırı mutfağının özellikle hamur işleri bakımından zengin olduğu görülmektedir. Sarımsaklı et ve yaren güveci ilin en bilinen yemekleri arasında yer alırken, tarhana, bulgur, keşkek ve erişte gibi geleneksel ürünler günlük beslenme kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Tatlılar arasında ise yumurta tatlısı ve hameyli Çankırı mutfağıyla özdeşleşmiş lezzetler olarak öne çıkmaktadır. Bu mutfak kültürü hem geleneksel yaşam biçimini yansıtmakta hem de gastronomi turizmi açısından ilin sosyo-kültürel arzını güçlendirmektedir (Dağdeviren, 2019).

Alt ve Üst Yapı Arz Kaynakları

Bir destinasyonun turizm açısından tercih edilebilirliğinde alt ve üst yapı hizmetleri önemli bir rol oynamaktadır. Alt yapı hizmetleri; ulaşım ağlarının gelişmişlik düzeyi, ulaşım araçlarının güvenliği ve konforu, yeme-içme işletmelerinin kalite ve hijyen standartları gibi unsurları kapsamaktadır. Üst yapı hizmetleri ise ziyaretçilerin turistik faaliyetlerini gerçekleştirdikleri konaklama, yeme-içme, eğlence ve alışveriş tesislerinden oluşmaktadır. Bu hizmetlerin yeterli ve güvenilir olması, turistlerin ihtiyaçlarının karşılanması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca güvenlik, sağlık hizmetlerine erişim ve sigorta sistemlerinin işleyişi gibi unsurlar da üst yapı kapsamında değerlendirilmektedir (Oktayer vd., 2007).

Çankırı'nın turizm gelirlerinden daha fazla pay alabilmesi için değişen turistik talepler doğrultusunda yeni turistik ürünler geliştirmesi ve alt-üst yapı arzını güçlendirmesi gerekmektedir. Doğal, tarihî ve kültürel kaynakların yanı sıra konaklama, yeme-içme, ulaşım ve eğlence olanaklarının geliştirilmesi, destinasyonun rekabet gücünü artıracaktır. Ulaşım altyapısı, bir bölgenin ekonomik ve turistik gelişimini etkileyen temel unsurlardan biridir. Ulaşım olanaklarının iyileştirilmesi, sosyal ve kültürel etkileşimi artırmakta ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır (İncekara vd., 1997). Turizm ve ulaşım arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmakta; ulaşım imkânlarının gelişmesi turizmi olumlu yönde etkilerken, turizmdeki gelişmeler de ulaşım yatırımlarını teşvik etmektedir (Uluer, 2009).

Çankırı, karayolu ve demiryolu bağlantılarıyla liman kentlerine ve Ankara'ya yakınlığı sayesinde ulaşım açısından avantajlı bir konuma sahiptir. Bu durum, ilin yatırım ve turizm potansiyelini artıran önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Üst yapı unsurları kapsamında ise ilde konaklama işletmeleri, restoranlar, kafeler ve çeşitli turistik tesisler bulunmaktadır. Kaleler, müzeler, ören yerleri ve doğal park alanları gibi çekicilik unsurlarıyla birlikte Çankırı'nın turizm potansiyelini desteklemekte ve ziyaretçilere daha nitelikli bir turizm deneyimi sunmaktadır.

Yöntem

Ana yaklaşımı tümevarım olan bu çalışmada da araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, veri toplama yöntemi olarak gözlem, görüşme, belge incelemesi gibi yöntemlerin kullanıldığı, doğal ortamdaki olgu ve olaylara bütüncül bir bakış sağlayan tekniklerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Ayrıca filmler, çeşitli posterler, sanat eserleri, medya yayınları (radyo veya televizyon programları) ve sosyal ağ kaynakları (bloglar, sosyal ağ hesapları, anlık mesaj panoları vb.) de veri toplama aracı olarak kullanılabilir. Çalışmada derinlemesine görüşme tekniği de kullanılarak katılımcıların soruları cevaplarken kendilerini sınırlamadan rahat bir şekilde cevap vermelerine imkân sağlanmıştır. Tümevarımsal anlayışın benimsendiği söz konusu çalışmada, araştırma deseni olarak fenomenoloji belirlenmiştir. Fenomenoloji günlük hayatımızda sıklıkla karşılaştığımız, alışık olduğumuz, ancak tam olarak anlamlandıramadığımız olguları keşfetmeyi amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışmada yöntem olarak yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile veri toplanmıştır. Yapılan mülakatta Çankırı ilinde bulunan turizm ve otel sektöründe faaliyet gösteren sektör yetkilileri ile görüşme yapılmıştır. Mülakatlar birebir görüşülerek toplamda 20 sektör yetkilisi ile yapılmıştır. Mülakatta aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1. Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Çankırı İlinin kültürel çekicilik unsurları nelerdir?
3. Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları nelerdir?
4. Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları nelerdir?
5. Çankırı İlde turizm amaçlı yapılan etkinlikler nelerdir?
6. Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
7. Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?
8. Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Çalışmada örnekleme yöntemi olarak amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örneklem seçilen örneklem araştırma neden seçildiğine dair akıldaki soruları azaltarak inandırıcılığı güçlendirmektedir (Creswell, 2018). Zaman ve maliyet açısından tüm evrene ulaşmak zor olacağından örneklem olarak Çankırı ilinde faaliyet gösteren oteller tercih edilmiştir. Kartopu örnekleme yönteminde ise araştırmacılar, araştırdığı ve incelediği konu ile ilgili olarak evrende en çok bilgiye sahip olduğunu düşündüğü kişi ve durumlara “Görüşme yapmaya kiminle başlamalıyım?” ve “Bu konu hakkında en çok bilgisi olan kimdir?” sorularını sormasıyla başlar. Araştırmacı bu şekilde konu ile ilgili başka kimlerle görüşebileceğini sorarak yeni bilgiler edinmeye çalışır. Burada en önemli nokta, araştırmacının görüştüğü kişilerin güvenini kazanmasıdır. Araştırmalarda verilerinin doyum noktasına ulaşması örneklem büyüklüğünde yol gösterici olmaktadır (Mason, 2010:1). Çankırı ilinin turizm potansiyelini ve turizmden bağımsız arzların turizm potansiyeline yönelik değerlendirilmesi amacıyla uygulama yapılmıştır. Araştırmanın

evrenini Çankırı ilinde faaliyet gösteren otel işletmeleri yetkilileri ve otellerde çalışan departman yöneticileri oluşturmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Çankırı ili sınırlarında yer alan otel işletmelerindeki otel yöneticilerinden veriler toplanmış ve otel yöneticilerinden oluşan 20 katılımcı ile yapılmış olan nitel çalışmaların sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıda yer almaktadır. Görüşmeler 2023 yılı Kasım-Aralık aylarında yüz yüze görüşme ile yapılmıştır. Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler öncelikle deşifre edilmiştir. Ardından içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve bulgular aşağıda sunulmuştur.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda ortaya çıkarılan bulgular yer almaktadır. Öncelikle katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla bazı sorular sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri bilgiler doğrultusunda demografik veriler elde edilmiştir. Elde edilen bu bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara ilişkin bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Sektör Deneyimi
K1	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lisans	26-30
K2	Erkek	30-35	Evli	Lisans	6-10
K3	Erkek	30-35	Evli	Lisansüstü	11-15
K4	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lise	26-30
K5	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lisansüstü	26-30
K6	Erkek	30-35	Evli	Lisans	11-15
K7	Erkek	30-35	Evli	Lisans	11-15
K8	Kadın	30-35	Evli	Ön Lisans	1-5
K9	Erkek	30-35	Evli	Lisans	1-5
K10	Erkek	42-47	Evli	Lisansüstü	1-5
K11	Kadın	36-41	Evli	Lisansüstü	1-5
K12	Kadın	48 ve Üzeri	Evli	Ön Lisans	11-15
K13	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lise	1-5
K14	Kadın	30-35	Evli	Lisans	1-5

K15	Kadın	48 ve Üzeri	Evli	Lisans	16-20
K16	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	İlköğretim	11-15
K17	Erkek	42-47	Evli	Lisans	16-20
K18	Erkek	36-41	Evli	Lisansüstü	11-15
K19	Erkek	36-41	Evli	Lisans	6-10
K20	Erkek	48 ve Üzeri	Evli	Lisans	26-30

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 15'i (%75) erkek 5'i (%25) kadındır. Yaş durumları incelendiğinde ise 7 kişi (%35) 30-35 yaş aralığında, 3 katılımcı (%15) 36-41 yaş aralığında, 2 katılımcı (%10) 42-47 yaş aralığında ve 8 katılımcı (%40) ise 48 ve yaş üzerindedir. Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde 20 (%100) katılımcının evli olduğu görülmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında 1(%5) ilköğretim mezunu, 2 (%10) lise mezunu, 2 (%10) önlisans mezunu, 10 (%50) lisans mezunu ve 5 (%25) lisans üstü mezunu bulunmaktadır. Son olarak katılımcıların sektördeki tecrübelerine bakıldığında 6 katılımcı 1-5 (%30) yıl arası, 2 katılımcı 6-10 (%10) yıl arası, 6 katılımcı 11-15 (%30) yıl arası, 2 katılımcı 16-20 (%10) yıl arası ve 4 katılımcı da 26-30 (%20) yıl arası olduğu görülmektedir.

Temel Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın amacı doğrultusunda katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevapların analizinden elde edilen bulgular incelenecektir. Bu amaçla, çalışmaya temel teşkil eden konular üzerine yapılan değerlendirmeler birer başlık halinde sunulmaktadır. Yapılan içerik analizi doğrultusunda elde edilen kodlar, ilgili başlıklar altında modeller ile gösterilmektedir. Katılımcıların cevapları doğrultusunda oluşturulan kodları sergileyebilmek adına ayrı ayrı tablolar ve modeller oluşturulmuştur.

Çankırı İlinin Mevcut Turizm Potansiyeli Hakkındaki Bulgular

Çankırı, İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan ve doğal ile kültürel değerleri sayesinde turizm potansiyeline sahip bir ildir. Özellikle Yıldıztepe Kayak Merkezi, kayak ve snowboard turizmi açısından öne çıkarken, Kurşunlu ilçesindeki kaplıcalar şifalı suları ile kaplıca turizmine katkı sağlamaktadır. Son yıllarda Çankırı Tuz Mağarası, sağlık turizmi kapsamında dikkat çeken önemli bir çekim unsuru hâline gelmiştir. Şehir merkezinde bulunan Çankırı Kalesi Selçuklu dönemine ait tarihi dokusuyla ziyaretçilere kültürel bir deneyim sunarken, Atabeygazi Barajı ve Göleti piknik ve rekreasyon olanaklarıyla öne çıkmaktadır. Ayrıca Çankırı Müzesi, bölgenin tarih ve kültürünü yansıtan eserleriyle önemli bir ziyaret noktasıdır. Ilgaz Dağları ve çevresindeki doğal alanlar ise doğa turizmi açısından bölgenin cazibesini artırmaktadır. Tüm bunlara ek olarak yöresel lezzetler, festivaller ve geleneksel

etkinlikler Çankırı'nın turizm potansiyelini destekleyen diğer unsurlar arasında yer almaktadır (Kara, 2006).

Araştırma kapsamında katılımcılara ilk olarak "Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soru aracılığıyla katılımcıların ildeki turizm ürünleri ve genel turizm potansiyeline ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcılar arasında konuya ilişkin farklı görüşlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bazı yöneticiler, ildeki turizm potansiyelinin ve turistik ürün çeşitliliğinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kentin coğrafi konumu, başkente olan yakınlığı ve turistik alanların kent merkezine uzaklığı gibi faktörler nedeniyle Çankırı'nın sahip olduğu turizm potansiyelinden yeterince yararlanamadığı görüşü dile getirilmiştir. Bu bağlamda "K1, K2, K3, K10 ve K12" kodlu katılımcılar görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

K1; *"Çankırı ilinde şu an da mevcut potansiyel turizm açısından çok yetersiz bir konumdayız. Geliştirilmesi gerekiyor. Şu anda yetersiz bir durumdayız."*

K2; *"Potansiyele sahip bir il. Fakat gerekli tanıtım yapılmadığı için fazla bir potansiyeli yok."*

K3; *"Çankırı İlinin mevcut turizm potansiyelinin yeteri kadar olmadığını düşünüyorum. Özellikle dışarıdan tercih için Çankırı'nın çekici bir özelliğinin çok fazla olmadığını düşünüyorum. Geliştirilebilir unsurları çok fazla ancak bunun üzerine yeteri kadar çalışma yapılmamış durumda şu anda."*

K10; *"Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyeli şu an çok düşük aslında. Yani genel mevcuduna baktığımızda çok düşük. Neden düşük? Şöyle bir durum var mesela ben Çankırı da çalışırken şunu gördüm. Çankırı Kayak turizminde kendini ön plana çıkarmaya çok geç başladı. Mesela önceden ben Çankırı'ya gelmeden önce Ilgaz'ın Kastamonu'ya bağlı olduğunu biliyordum öncelikle. Bunun sebebi Kastamonu Ilgaz tarafında. Kayak turizm yatırımlarının çok çok çok yıllar önce yaptığı için orada daha meşhur oldu. Ama sonuç olarak baktığımızda Ilgaz ilçesi Çankırı ya bağlı ve Çankırı kayak turizminde kendisini çok önceden geliştirseydi belki turizm potansiyelini daha çok genişletmiş olabilirdi. Onun dışında Çankırı küçük bir il zaten Ankara ya yakınlığı ile biliniyor. Bundan dolayı da tabi ki potansiyelini geliştirememiş olabilir. Ankara'nın gölgesinde kalmış olabilir diye düşünüyorum."*

K12; *"Mevcut turizm potansiyeli yeterli değildir. Ancak küçük de olsa şehir yönünde çalışmalar vardır. Bu sadece yerel halkı çekiyor turist çekme konusunda gelişen bir potansiyel yoktur."*

Yine katılımcıların cevapları incelendiğinde ilk başta turizm potansiyeli olarak Yıldıztepe kayak merkezi akıllara gelmektedir. Tuz mağarası son dönemlerde ön plana çıkmasıyla turizm merkezi olduğunu düşünmektedirler. Kurşunlu ilçesindeki kaplıcalar sağlık turizm açısından cazibe merkezi haline geldiklerini düşünmektedirler. Bu konuda;

K6; *"Çankırı ili turizmi deyince aklımıza ilk olarak Ilgaz kayak turizmi, Ilgaz yayla turizmi, kültür turları olarak da Çankırı tuz mağarasını ön plana aldığımızda, tarihi müzesi bunlarla birlikte güzel bir potansiyeli var ve geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum."*

K7; *"Potansiyel olarak aslında ileri seviyelere getirilebilecek alt yapısı var. Özellikle Ilgaz dağı olmak üzere belki tuz mağarası da bulunabilir. Eldivan da aynı şekilde kullanılabilir. Potansiyel arttırılabilir. Şu an ki hali ile bence yeterli değil."*

K11; “Çankırı ili mevcut turizm potansiyeli hakkında şimdi Çankırı’ya gelen çoğu insanın gözlemlediğim kadarı ile daha çok şeye yöneliyorlar turizm açısından kaplıcalar var. Çankırı’da otellere de yoğunluk oluyor ama kum, güneş ihtiyacı olduğundan dolayı hani Çankırı’ da bu imkân da olmadığından daha çok kaplıcalar, işte doğal güzellikleri, Ilgaz dağımız var oralara yapılan turizm faaliyetleri var.”

K18; “Çankırı ilinin mevcut turizm potansiyeli hakkındaki düşüncelerim ileri vade de olumlu olacak tabi ki. Bunun sebeplerinden bir tanesi yöremiz de Çankırı ilimiz de özellikle Türkiye’nin en büyük ilk tuz mağarası Hititlerden gelen yaklaşık beş bin yıllık. Yerin yüz elli metre altında sekiz kilometre kare büyüklüğünde bir tuz mağaramız var. Şuan hala sekiz yüz ton tuz çıkan ama birçok bölümü şu an da turizme açılmış turizme değer katmış bir tuz mağaramız var. Turizme açılan bir tuz mağarasında mevcut potansiyelinin daha da iyi olacağını düşünüyorum. Ayrıca Çankırı’ımızda Osmanlıdan gelen medreselerimiz, Taşmescidimiz ilk hadis mektebi olan Taşmescidimiz ile ciddi bir turizm potansiyelinin olduğunu ileri vadede güzel olacağını kanaatindeyiz. Bunun ile Çankırı’nın en yakın ilçesi olan Ilgaz’ımız da Çankırı Ilgaz kayak merkezlerimiz var. Şimdi bizim Yıldız Tepe Kayak Merkezi, Ilgaz Dağı Kayak Merkezi, Derbent Kayak Merkezi, Yurdum Tepe Kayak Merkezi bunların hepsi kış turizmine çok ciddi bir potansiyeli olan bir kış turizmi faaliyetlerimiz. Yaklaşık her birine totalde söyleyelim iki yüz binin üzerinde yerli yabancı bir turistin geldiği bir kış turizminden bahsediyoruz. Dolayısı ile yaz sezonunda da Ilgaz dağındaki otellerimizin açık olması ve yaz sezonunda da Türkiye’nin ilk beş büyük güzel dağı Ilgaz dağı doğal güzelliği ile ayrıca kış turizmine bir değer katıyor. Şimdi baktığınız da başka illerin kayak merkezlerinde bu Ilgaz dağının doğal güzelliğini öremiyoruz. Sadece Ilgaz da Ilgaz’ın bu kayak merkezi kayak yapılırken bu doğal güzellik ile kayak yapıldığı için bu potansiyel Ilgaz da daha ileri vade de olacaktır. Bunun ile yine Çankırı’mıza Ilgaz aslında merkezi bir konumda yani Çankırı, Çerkeş, Kurşunlu, Atkaracalar gibi ilçelerimize merkezi bir nokta da. Kurşunlu ya da kırk km olan Ilgaz da güzel bir termal özelliği taşıyan bir orda turizm bölgemiz var. Sıcak su termal özelliği taşıyan turizm bölgemiz ile burada oradaki otellerde buna bu termal özelliği taşıyan ilçemize değer katıyorlar. Bu noktada da mevcut potansiyelin iyi olduğunu düşünüyoruz.”

K15; “İlimizin turistik alan açısından potansiyelinin çok fazla olduğunu düşünüyorum. Özellikle son dönem de sağlık turizminde tuz mağaramızın çok fazla geliştirilebilir olduğu kanaatindeyim. Fakat reklam ve tanıtım bölümünde çok fazla eksikimiz olduğunu düşünüyorum.”

Çankırı İlinin Kültürel Çekicilik Unsurlarına Yönelik Bulgular

Dönemin simgelerini yansıtan motiflerin kullanımı, el becerisi ile geleneksel bilgi birikiminin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Keçisi bol anlamına gelen *Kengri* adı, Çankırı ilinin ilk yerleşim adı olarak tarihi kayıtlarda yer almaktadır. Bölgede keçi varlığının fazla olması, tiftik üretiminin yaygın şekilde yapılmasına imkân sağlamıştır (Ortaç, 2010). Zengin bir folklorik yapıya sahip olan Çankırı, Türk folkloru açısından önemli bir konumda yer almaktadır. Özellikle bölgede şekillenen Yaren kültürü, dünya folkloru içerisinde de dikkat çeken unsurlar arasında yer almakta; günümüze kadar özgünlüğünü koruyarak ulaşması nedeniyle kültürel açıdan ayrıcalıklı bir değer taşımaktadır. Yapılan araştırmalarda Çankırı folklorü kapsamında köçek oyunlarının varlığı da tespit edilmiştir. Çankırı mutfağı ise Osmanlı ve Balkan

mutfağının etkileriyle şekillenmiş olup, zengin bir yemek kültürüne sahiptir. Özellikle hamur işleri mutfakta önemli bir yer tutmakta; sarımsaklı et ve yaren güveci kente özgü en bilinen lezzetler arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra tava çöreği, yazma çöreği, bükme, gözleme, cızlama, Tatar böreği, iri hamur, mantı, pıhtı ve çullama Çankırı mutfağının öne çıkan yöresel yemekleri arasında sıralanmaktadır (www.cankiri.gov.tr).

Araştırma kapsamında katılımcılara ikinci soru olarak “Çankırı İlinin kültürel çekicilik unsurları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ildeki genel kültürel unsurları hakkındaki bilgilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Yöneltilen soruya katılımcıların çoğunluğu İlde bulunan yaren kültürünü ve Çankırı ilinin yemeklerinin kültürel çekicilik unsurları olarak belirtmişlerdir. Katılımcılardan “K4, K8, K10, K11 ve K20” bu konuda şu şekilde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

K4: “Çankırı ilimizin kültürel çekicilik unsurları yaren evleri ve etkinlikleri, coğrafi işaretli yöresel yemekleri olabilir.”

K8: “Aslında kültürel çekicilik derken şöyle düşündüğümüzde en çok dillendirilenlerden bir tanesi malumunuz yaren kültürümüz var en çok bilinen bu gerekli desteği görüyor zaten gayet popüler olmuş durumda bunun içinde yurtiçi hatta yurt dışı kültürel etkinler ile de bu sergileniyor. Ayrıca yemek kültürümüz var. Tabi bu yemek kültürünün bize göre çok önemli yemekler ama dışarıda aynı popüler kültürel çekicilik maalesef olmuyor. Yemeklerimizden de en çok bilinen sarımsaklı et bir de kendi hamur işlerimiz falan var inşallah zamanla daha çekici hale gelecek.”

K10: “Yine Çankırı ilinin kültürel çekiciliğine baktığımızda daha önce ben Çankırı da görev yapmadan önce bilmediğim mesela yaren kültürü işte genel olarak düşündüğünüz zaman çok güzel yemekleri var diyelim ama bu yemekleri bile son dönemlerde yavaş yavaş geliştirmeye başladı ya da coğrafi işaretlerini yeni almaya başladı. Sarımsaklı et olsun yumurta tatlısı olsun bunların özellikle tanıtımına çok geç yıllarda başladı ondan dolayı aslında yapılacak iyi tanıtımlarla kültürel çekicilik unsurları konusunda da Ankara çok yakın Ankara’dan özellikle günü birlik turlar düzenlenerek Çankırı yemek kültürü ve Çankırı yaren kültürü hakkında günü birlik programlar düzenlenip belki daha da geliştirilebilir diye düşünüyorum.”

K11: “Çankırı ilinin kültürel çekicilikleri, yemek kültürü var, bilinmiş sarımsaklı eti, yumurta tatlısı, güvecimiz çok meşhurdur. Onlar baya tanınmaya başladı. Çankırı’da yaren olan yaren kültürü var ve yaren kültürü açısından da baya ön plandadır. Küçük yaşlardan başlanıp da devam ettirilen bir kültür bu ve görsel olarak da çekicilik unsuru mevcuttur.”

K20: “Çankırı ilinin kültürel çekicilik unsurları olarak yaren kültürü vardır. Lonca sisteminden bu yana. Bir de tescilli yemekleri vardır.”

Katılımcıların cevapları değerlendirildiğinde en çok ön plana çıkan yaren kültürü ve yöresel yemek kültürü turizm çekiciliği açısından ön plana çıkmaktadır.

Katılımcılara göre Çankırı İlinin tarihi çekicilik unsurları

Çankırı’nın tarihî geçmişi MÖ 1200’lü yıllara, Paflagonlar dönemine kadar uzanmakta olup il, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu tarihî mirasın önemli unsurlarından biri, Çankırı Kalesi içerisinde yer alan Emir Karatekin Türbesi olup kültürel ve inanç turizmi açısından önemli bir çekicilik oluşturmaktadır. Selçuklu

dönemine ait Taş Mescit, ilin en önemli tarihî yapıları arasında yer almaktadır. Eldivan ilçesinin Seydi Köyü'nde bulunan Hacı Murad-ı Veli Türbesi ise Horasan erenleri geleneği kapsamında değerlendirilen önemli inanç merkezlerinden biridir (Avcı vd., 2017). Çankırı merkezde bulunan Buğday Pazarı Medresesi ve Çivitcioğlu Medresesi, Osmanlı döneminin eğitim ve mimari anlayışını yansıtan yapılar olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca 1885 yılında II. Abdülhamit döneminde inşa edilen Tatlı Su Çamaşırhanesi, Türk-İslam kültüründe su ve temizlik anlayışını yansıtan özgün bir kültürel miras niteliğindedir. Çankırı Müzesi ise arkeoloji, etnografya ve doğa tarihi koleksiyonlarıyla ilin tarihî ve kültürel birikimini ziyaretçilere sunmaktadır. Bunun yanı sıra Karataş Hamamı, Buğday Pazarı Hamamı, Ilgaz Hamamı ve Kurşunlu Hamamı olmak üzere il genelinde dört adet tarihî hamam bulunmaktadır (cankiri.ktb.gov.tr).

Araştırma kapsamında katılımcılara üçüncü soru olarak “Çankırı ilinin tarihî çekicilik unsurları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruyla katılımcıların ildeki tarihî değerlere ilişkin bilgi ve algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun Çankırı'daki tarihî çekicilik unsurları olarak Taş Mescit ve Çankırı Kalesi'ni ön plana çıkardıkları görülmüştür. Bununla birlikte bazı katılımcılar, il genelinde tarihî yapı sayısının sınırlı olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcılardan “K4, K11, K13 ve K17” bu konuda görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

K4: “Çankırı'da tarihi çekicilik dediğimizde Taşmescid olabilir, tuz mağarası, medreseler tarihi Çankırı kalesi olabilir.”

K11: “Tarihi çekicilik olarak da Çankırı da Taşmescidimiz var kalemiz var bir de medreselerimiz var bazı türbelerimiz var gidip insanların özellikle görmek istediği. Hacı Murad-ı türbemiz var. Karatekin türbemiz var. Bunlarda çekicilik unsuru olarak söylenebilir Çankırı açısından.”

K13: “İlimiz merkezinde ve ilçe merkezlerinde olmak üzere tarihi alanlar medreseler, Taşmescid olsun, Çankırı Kalesi olsun ve eski tarihi Çankırı evleri mevcuttur.”

K17: “Şu anda Çankırı merkez de tanıtımı tamamlanmış Taşmescid, Çankırı kalesi, tarihi tuz mağarası başlıca tanıtılmışlardan ama tarih ile aynı zamanda inanç turizmi var bunlarda tarihi potansiyelin içine girebilir.”

Yine katılımcıların cevapları incelendiğinde ilde bulunan Taşmescid ve Çankırı kalesi dışındaki tarihi unsurlar göz önüne alındığında, bu tarihi unsurlar için gerekli yatırım ve planlama yapıldığında ilde bulunan tarihi unsurların daha da öne çıkacağı ve turizme kazandırılabilceği düşünülmektedir. Bu konuda; “K6, K9 ve K10” şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K6: “Çankırı'nın çok kayda değer güzel bir iki tane müzesi var. Burada güzel ürünlerin sergilendiğine şahit olduk ve iyi de bir misafir ve müşteri portföyü var. Dediğim gibi Çankırı şehir turizmi olarak veya termal turizmi olarak veya dağ turizmi olarak üç dört tane farklı potansiyel gücü var. Bunun başta şu an işletmiş olduğumuz termal otel ve daha sonra Ilgaz dağındaki kayak otelleri ve şehir otelleri ile bir cazibe merkezi haline getirilebilir.”

K9: “Şu an aklıma gelen tarihi çekicilik unsurları beş altı yer sayabilirim sana. Ilgaz dağı milli parkımız var aynı zamanda kayak merkezidir burası. Büyük camimiz var orası Selçuklulardan

kalma bunu biliyorum. Taşmescidimiz, saat kulemiz var yani aslında baktığın zaman ayrı ayrı gezilebilecek görülebilecek medreselerimiz var bu anlamda da gayet iyiyiz diye düşünüyorum.

K10: *“Çankırı ilinin tarihi çekicilik unsurlarına baktığımız da Çankırı çok eski yıllardan beri zaten Osmanlı ve Türk toprağı 1300 yıllarında Emir Karatekin Komutan hazretleri diye burayı fethettiği söyleniyor. Türk topraklarına kattığı söyleniyor. Tabi ki 700 yıllık bir tarih var bura da aslında düşündüğünüz zaman çok eski evleri var değerlendirecek evleri var, yaren evleri var mesela, tarihi çamaşırhane var, güzel medreseleri var, güzel eski camileri var. Ama tabi ki işte bunları gene dediğim gibi mesela nasıl bir Safranbolu örneği var ya da bir Beypazarı örneği var adamlar eski evlerini ne yapmışlar çok güzel restore edip genişletmişler. Çankırı da bu gibi yatırımlar yapıp tarihi turizm çekiciliğini ön plana çıkartabilirler diye düşünüyorum.”*

Katılımcıların tarihi unsurlarla ilgili soruya verdikleri cevaplara bakıldığında tarihi çekicilikler olarak Taşmescid'i ve Çankırı kalesinde bulunan Emir Karatekin türbesini çekicilik unsuru olarak belirtmektedirler. Ayrıca kentte bulunan müzeler ve medreseleri de tarihi çekicilik unsurları olarak belirtmektedirler.

Katılımcılara göre Çankırı İlinin doğal çekicilik unsurları

Çankırı, İç Anadolu ve Karadeniz bölgeleri arasında geçiş niteliği taşıyan iklim özelliklerine sahip olup bu durum ilin doğal çeşitliliğini artırmaktadır. İlin kuzeydoğusunda yer alan Ilgaz Dağları, kış aylarında kayak turizmi, yaz aylarında ise doğa yürüyüşleri ve rekreasyonel faaliyetler açısından önemli bir doğal çekicilik unsurudur. Ayrıca Kızılırmak Nehri çevresi, doğayla iç içe vakit geçirmek isteyen ziyaretçiler için uygun alanlar sunmaktadır. Bölgedeki tabiat parkları ve çam ormanları, yürüyüş parkurlarıyla birlikte dinlenme ve doğa turizmine katkı sağlamaktadır (Kuter, 2007a). Bunun yanı sıra Hititler döneminden beri işletildiği tahmin edilen ve ülkenin en büyük kaya tuzu rezervlerinden birine sahip olan Çankırı Tuz Mağarası, ilin en özgün doğal cazibe merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında katılımcılara dördüncü soru olarak “Çankırı ilinin doğal çekicilik unsurları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ildeki doğal çekiciliklere ilişkin bilgi ve algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, katılımcıların ilin doğal güzelliklerini genel olarak güçlü bulduklarını göstermektedir. Özellikle Tuz Mağarası ve Ilgaz Dağı Kayak Merkezi, Çankırı'nın en önemli doğal çekicilik unsurları olarak öne çıkmakta; bunun yanı sıra mesire alanları, yaylalar ve göletler de ilin doğal turizm potansiyeline katkı sağlayan diğer unsurlar arasında değerlendirilmektedir. Katılımcılardan “K2, K6, K7, K8, K11 ve K20” bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir.

K2: *“Çankırı bir tarafı Batı Karadeniz'e yakın olmasından dolayı ormanlık. Ilgaz Dağı olsun Kayak Merkezi, Yapraklı yaylası Eldivan yaylası buralarda doğal, yeşil, ormanlık alanlarımız çoktur.”*

K6: *“Doğal dediğimiz zaman hemen aklıma Ilgaz geliyor. Ilgaz biliyorsunuz Uludağ, Bolu'dan sonra gelen en önemli kayak merkezidir. Erzurum palandökenden sonra da ilk beşte kayak merkezi olarak Türkiye de birçok misafirlerimizi hem yaz hem de kış tatil cazibesi haline geldi. Ilgaz dağına daha önem verilerek popülerliğinin arttırılmasını düşünüyorum.”*

K7: “Doğal çekicilik unsurları en önemli kalem çünkü karşımızda herkesin bildiği büyük bir dağ oluşumu var bu dağda ki ormanlar ve doğal güzellik kullanılabilir. Doğal çekicilik olarak oldukça kuvvetli bir eli var Çankırı’nın.”

K8: “Aslında en çekici durum doğal çekicilik. Merkez ve yörelerimiz de doğal çekiciliğimiz mevcut. Bunun için belediyelerimiz gerekli reklamlarımızı yapıyorlar. Mesela Ilgaz olsun Yapraklı olsun Eldivan olsun buralarda doğal güzellikler gayet güzel ve çekicidir.”

K11: “Son zamanlarda baya bir ön planda olmaya başladı ve oralarda yapılan düzenlemeler sonrası talep de çoğaldı. Başka da doğal çekicilik olarak kaya mezarlıklarımız var çeşitli göletlerimiz var. Yapraklı ve Alparsarı Göletimiz var. İnsanlar hem oraya gidip baya bir vakitte geçirip gelebiliyorlar. Daha sonra peri bacalarımız var aslında çok bilinmiyor Orta ilçemiz de bulunur. Oralar da doğal çekicilik sayılabilir.”

K20: “Çankırı ilinin doğal çekicilik unsurları Yapraklı yaylası, Ilgaz Dağı Milli Parkı bunun yanında Orta Sakaeli peribacaları. Ilgaz dağının eteklerinde Kırkpınar yaylası vardır. Bunun yanında Tepelice, Osman Gölü gibi yaylalar bulunmaktadır.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde, doğal çekicilik unsuru olarak ilk sırada Ilgaz Dağı’nın doğal güzellikleri ve kış sporları merkezi olma özelliğinin öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra kendine özgü yapısıyla Tuz Mağarası, katılımcıların en sık dile getirdiği ikinci doğal çekicilik unsuru olmuştur. Ayrıca Kızılırmak Nehri’nin il sınırları içerisinde geçmesiyle oluşan göletler de Çankırı’nın doğal çekicilik unsurları arasında değerlendirilmektedir.

Katılımcılara göre Çankırı İlinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler

Çankırı’da son yıllarda turizm amaçlı çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu kapsamda Çankırı Belediyesi ve Valiliği tarafından ortaklaşa yürütülen Tuz Festivali, 2022 ve 2023 yıllarında ağustos ayında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Eldivan ilçesinde yaklaşık 29 yıldır düzenlenen Kiraz Festivali ile Bayramören ilçesinde gerçekleştirilen yamaç paraşütü etkinlikleri, ilin turizm amaçlı etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Araştırma kapsamında katılımcılara beşinci soru olarak “Çankırı ilinde turizm amaçlı yapılan etkinlikler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru aracılığıyla katılımcıların ilde düzenlenen turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, bazı yöneticilerin söz konusu etkinliklerin ilin tanıtımına katkı sağladığını ve Çankırı’nın turizm açısından kendini göstermesine yardımcı olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılardan “K8, K9 ve K15” bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K8: “Turizm amaçlı yapılan en çok bilinen etkinlik Eldivan ilçemizde yapılan oraya özgü olan kiraz festivali turizm amaçlı yapıldığı söyleniyor ayrıca tuz festivalimiz var birkaç senedir özellikle reklam açısından gayet güzel olumlu karşılandı çevremizde. Ayrıca Ilgaz’da kayak turizmimiz var bu baya bir şehir dışından özellikle kış turizmi için gayet güzel yapılan etkinliklerdir.”

K9: “Festivallerimiz düzenleniyor. Düzenli olarak her sene il ve ilçelerimiz de ayrı ayrı hatta son dönemde düzenlenmeye başladı. Ciddi il dışında da katılımlarımız var katıldığımız programlar var bu konu hakkında tanıtımların geçmiş senelere bakılarak daha güzelleştiğini düşünüyorum.”

K15: “En yakın zaman da mesela tuz festivalimiz oldu. O benim için çok önemli ve büyüktü. Şehirde kalınma, tanıtma amaçlı çok fazla misafir ağırladık. Benim için şu anda son beş yılda yapılan en önemli şey tuz festivali. Tuzfest diyebiliriz.”

Yine diğer katılımcıların cevapları incelendiğinde şehirde bulunan aktivitelere benzer cevaplar verilmiştir. Ancak ek olarak bulunan etkinliklerin tam anlamı ile yeterli olmadığını ve buna ek olarak geliştirilebilirliği hakkındaki düşüncelerini ifade etmektedirler. Bu konuda “**K10, K14**” şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir.

K10: “Çankırı da son dönemlerde tuzfest var, mesela tuz feste de ayrı bir değinmek lazım demin doğal güzellik derken kaçırdığımız bir konu var tuz mağarası var Çankırı da. Çankırı’da bulunan tuz mağarası apayrı bir çekicilik unsuru olabilir doğal güzellik olarak iletmek istedim. Turizm amaçlı yapılanlar son iki yıldan beri tuzfest yapılıyor oda genelde şöyle oluyor gelen turistler yine aslında Çankırlı ama işte Ankara da yaşayan İstanbul’da yaşayan Çankırlı turistler geliyor genelde. Tabi bu festivalin biraz daha genişletilip yabancı turist ya da yabancı illerden gelen turistleri çekmek içinde değişik faaliyetler yapılabilir. Yine Çankırı’da turizm amaçlı yapılan faaliyetlerden bir tanesi bizim gene Bülbül pınarına yakın Eldivan ilçemizde her sene düzenlenen kiraz festivali çekici unsurlardan bir tanesi yani turizm amaçlı yapılan.”

K14: “Çok fazla bir etkinlik yok. Yazları sadece tuz festivalleri yapılıyor. İl dışından Çankırı halkı geliyor. Bunun için çalışmalar var. Tanıtıma yönelik çalışmalar devam ediyor. Bu tür tanıtımlar devam ederse Çankırı iyi bir konuma gelebilir.”

Katılımcıların genel olarak turizm amaçlı etkinlikler arasında Tuzfest ve kiraz festivali ön plana çıkmaktadır. Bunların yanı sıra Bayramören ilçesinde bulunan yamaç paraşütü olduğunu düşünmektedirler. Bazı katılımcılar ise etkinliklerin az olduğunu ve bu yönde gerekli tanıtım ve yatırım ile turizm amaçlı yapılan etkinliklerin gelişebileceğini düşünmektedirler.

Katılımcıların Çankırı İlinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşündükleri

Çankırı, Türkiye’nin İç Anadolu Bölgesi’nde yer almakta olup karayolu ve demiryolu ağıyla ulaşılabilen bir il merkezidir. Ankara’ya yaklaşık 130 km mesafede bulunması, ilin ulaşılabilirliğini artırmakta ve özellikle karayolu ulaşımını ön plana çıkarmaktadır. Türkiye’nin birçok büyük şehirden düzenli otobüs seferleri ile Çankırı’ya erişim sağlanabilmektedir. Havayolu ulaşımı açısından ise en yakın havalimanı Ankara Esenboğa Havalimanı’dır. Ankara’ya olan yakınlık, Çankırı’yı yatırım ve turizm açısından cazip bir konuma getirmekte; ulaşım altyapısının geliştirilmesiyle ilin turizm potansiyelinin daha etkin değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında katılımcılara altıncı soru olarak “Çankırı ilinin turizm açısından ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile katılımcıların ilin turizm amaçlı ulaşılabilirliğine ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu Çankırı’nın ulaşılabilirliği konusunda herhangi bir sorun bulunmadığını, kentin kolay ve erişilebilir bir konumda yer aldığını ifade etmiştir. Bununla birlikte bazı katılımcılar, ulaşım olanaklarının yeterli olmasına rağmen tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği nedeniyle bu avantajın yeterince öne çıkmadığını belirtmiştir.

Katılımcılardan “K1, K2, K5, K10 ve K19” bu konuda şu şekilde şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K1: “Esasında çok yakın. Kastamonu, Çankırı Ankara’ya çok yakınız ama çok fazla tanınmıyoruz işin doğrusu budur. Merkez olarak da biraz hep Ankara’ya yakınlığımız bizi etkiliyor diyoruz ama Bizde biraz Çankırılılar olarak elimizden çok fazla şeyler gelmesine rağmen yapmıyoruz.”

K2: “Ulaşılabilirliği gayet uygun. Ulaşılabilir bir konumda olmasından dolayı Çankırı hem Ankara olsun diğer iller olsun yakın mesafe de komşular fakat dediğim gibi gerekli tanıtım ve reklam yapılmadığı için göz önünde bulundurulmuyor.”

K5: “Ulaşılabilirliği aslında çok büyük bir avantaj. Ankara ya çok yakın Çankırı 120 kayak merkezi 180 km dolayısı ile İstanbul’a da artık otoyol olması sebebi ile dört saat dolayısı ile burasının ulaşılabilirliği çok iyi. Samsun tarafı, Karadeniz tarafı da tam orta yerde bulunuyor Çankırı bu yüzden ulaşılabilirlik oldukça iyi.”

K10: “Çankırı işte dediğim gibi Ankara ya yakın olması aslında çok çabuk ulaşılabilir ama aynı zamanda Ankara’ya yakın olması da bir yönden demek ki dezavantaj oluşturup özellikle Çankırı’ya gelen kişinin illa önceden yani ulaşılabilirlik açısından düşündüğün zaman işi olan ya da daha önce bura ile bir bağlantısı olan kişiler genelde Çankırı’ya geliyor. Bide Çankırı ana hatta değil mesela Kastamonu yolu üzerinde Ankara, İstanbul hattı üzerinde bir yol değil onun için tabi Çankırı’ya gelen kişi ulaşmak için özel bir amacı ve özel bir isteği olması gerektiğini düşünüyorum. Ama tabi ki ulaşım açısından şu an sadece karayollarımız var ve de demiryolları da ara sıra Ankara’dan sefer yapıyor diye biliyorum. Ulaşılabilirliği aslında basit diyelim çünkü Ankara’ya yakın diyelim ondan.”

K19: “Çankırı bir kere Türkiye’nin ortasında olduğu için ulaşımı kolay. Hiçbir yere zorluğu yok. Ankara’ya çok yakın. Gidip bence gezilmeli. Kastamonu’ya çok yakın olduğu için denize de yakın, her yere çok yakın yani Doğu’ya da gitseniz yakın Batı’ya da çok yakın gezilip görülebilir.”

Çankırı ilinin Ankara’ya yakın olması sebebiyle ulaşılabilirlik açısından sorunu olmadığını neredeyse her katılımcı tarafından desteklenmiştir.

Katılımcıların Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşündükleri

Bir destinasyonun turistik açıdan ilgi çekiciliği, sahip olduğu turizm imajı ile yakından ilişkilidir. Destinasyon imajı, turistlerin seyahat davranışlarını ve destinasyon tercihlerini etkileyen önemli bir faktör olup, güçlü bir imajın tekrar ziyaret etme ve tavsiye etme eğilimlerini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcılara yedinci soru olarak “Çankırı ilinin turizm açısından imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru aracılığıyla katılımcıların kentin turizm imajına yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, Çankırı’nın tarihi, doğal ve kültürel açıdan önemli turistik potansiyele sahip olmasına rağmen, bu potansiyelin güçlü bir turizm imajına dönüştürülemediği yönünde görüşler öne çıkmaktadır. Katılımcılar, son yıllarda gerçekleştirilen bazı etkinliklere rağmen ilin turizm imajının yetersiz olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiş; bu kapsamda yerel yönetimler, turizm işletmeleri ve diğer paydaşların tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine

daha fazla önem vermesi gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcılardan “**K3, K5, K6, K11 ve K14**” bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir.

K3: “Hak ettiği yerde olmadığını düşünüyorum. Bunun için yeteri kadar çalışma olmamış, tanıtımları yapılamamış. Yakın çevre büyük illeri vardır. Kastamonu, özellikle Ankara burada bahsedildiğinde diğer illere gidişlerden Çankırı’dan daha çok bahsedilir ancak Çankırı’nın bu büyük şehirleri avantaj olarak kullanması için kendine çekebileceği undurlar var. Bunların ön plana çıkartılıp tanıtım yapılmadığı için Çankırı’dan büyük şehre gidiş ancak aynı şekilde dönüş sağlanmamıştır.”

K5: “İmajı personel bakımından sıkıntılı personel sıkıntısı var. Dolayısı ile bir Antalya bir deniz turizmi gibi değil. Ege gibi değil buralarda yetişmiş eleman sayısı çok az o yüzden de imaj ister istemez zayıflıyor. Eğitimli insanların çalışması burada imajı biraz daha fazlalaştırır diye düşünüyorum.”

K6: “Çok geliştirilmeli özellikle yurtiçi değil yurtdışında da fuarlara katılması gerekiyor. Yurt dışı fuarları yani Türkiye açısından ve il açısından da çok önemli bu tür fuarlara daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

K11: “İşte deminde söylediğim gibi turizm açısından imajı biraz daha desteklenmeli. Belediyeler tarafından Valilik tarafından hatta Üniversitelere belki belli bir bütçe ayrılıp hani turizm açısından çok güzel faaliyetler yapılabilir. Dediğimiz gibi tuz mağaramız var, tuz elimiz de büyük bir olanak onu daha güzel tanıtabiliriz. Ilgaz Dağımız var onlara daha güzel tanıtıp turizm açısından insanları çekebiliriz. Kiraz festivalimiz evet var ama çevre illerden insan çekebilmek daha büyük bir potansiyel sağlamış olur. Eğer bu güzel bir reklam ve dediğim gibi ve yapılacak olan yatırımlar ile daha güzel olacağını düşünüyorum. Daha etkili olacağını düşünüyorum.”

K14: “Sizlere açık konuşmak gerekirse ilin bir imajı bulunmuyor. Yani şöyle zaten ilde turizme dair herhangi bir yatırım veya çalışmanın yeterli olduğunu düşünmüyorum. İlde gerçekten güzel projeler olursa güzel bir imaja sahip olabilir ancak şu an baktığımız da ilin mevcut doğal kaynaklarına sahip çıkılmıyor. Yerel halk bile turizme dair herhangi bir bilgiye sahip değil o yüzden imajı benim için yeterli değildir.”

Katılımcılar genel olarak Çankırı ilinin turizm imajının eksik olduğunu düşünmektedirler. Turizm potansiyellerini arttırmak için tanıtım ve reklam faaliyetlerinin daha çok yapılması konusunda aynı fikirdelerdir.

Katılımcıların Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşündükleri

Turizm sektöründe en önemli işletmeler arasında konaklama işletmeleri yer almakta olup, Çankırı’da oteller, pansiyonlar ve çeşitli konaklama tesisleri bulunmaktadır. Bu işletmeler ağırlıklı olarak şehir merkezinde ve turistik alanlara yakın konumlanmıştır. Ayrıca ilde yöresel lezzetlerin yanı sıra ulusal ve uluslararası mutfaklardan örnekler sunan restoran ve kafeler mevcuttur. Eğlence alanları, terminal ve alışveriş merkezleri ise turizm işletmeleri açısından tamamlayıcı unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Uluer, 2009).

Araştırma kapsamında katılımcılara son soru olarak “Çankırı ili turizm işletmelerinin faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile

katılımcıların ilde faaliyet gösteren turizm işletmelerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu Çankırı'daki turizm işletmelerinin sayıca ve faaliyet çeşitliliği açısından yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Görüşmelere göre mevcut işletmelerin daha çok iş seyahati amacıyla gelen ziyaretçilere hizmet verdiği, turizm amaçlı etkinlik ve faaliyetlere yeterince ev sahipliği yapmadığı ifade edilmiştir. Katılımcılar ayrıca turizm işletmelerine yönelik sahiplenme ve teşvik çalışmalarının yetersizliğine dikkat çekmiş; özellikle Ilgaz Dağı Kayak Merkezi'nin uygun tanıtım, destek ve teşviklerle kış turizmi açısından çok daha etkin bir şekilde değerlendirilebileceğini vurgulamıştır. Genel olarak, mevcut işletmelerin turistik faaliyetler bakımından ziyaretçi beklentilerini karşılamada yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılardan **"K3, K7, K9, K12, K19 ve K20"**bu konuda şu şekilde görüşlerini ifade etmişlerdir;

K3: *"Turizm işletmeleri olarak burada iller arası veya uluslararası faaliyet gösteren bir turizm işletmesi yok. Genelde şehir oteli diye tabir ettiğimiz üç veya dört otel vardır. Bunlarda buraya fabrika, iş için genelde gelen insanları ağırlamak üzere kurulmuş işletmelerdir. Çankırı'ya turizm için gidelim, şunu yiyelim ya da şurayı gezelim diye gelipte konaklama yapan turist sayısı yeteri kadar değildir."*

K7: *"Bu konuda çok üzgünüm yıllar öncesine göre daha geri seviyeye düştü. Ilgaz doruk otelin kapalı olması yıllardır diğer otellerinde kadın çayırı dediğimiz Yıldıztepe diğer adıyla bölgesindeki otellerinde tamamen kamu oluşumunda belediyeye geçmiş olması nedeni ile orda da bir tane bile turizm çalışanının çalışmıyor olması kötü ve geriye gidiş var."*

K9: *"Turizm işletmeleri aslında şöyle şehir otellerinin amacı aslında bellidir zaten onlar dışarıdan gelen misafirleri konaklatıp rahat bir şekilde uğurlamaktır. Ama biz burada Ilgaz kayak merkezimiz de tabi ki bazı etkinlikler düzenlense de bunların yetersiz olduğunu görüyoruz."*

K12: *"Merkez de bulunan dört tane otel vardır. Otellerde turizm faaliyeti bulunmamaktadır. Sadece mevcut kapasiteye sahip tanıtıma elverişli üç ilçe vardır. Ilgaz kayak merkezi Kurşunlu kaplıca ve termal turizmi Yapraklı yayla turizmidir. Bu faaliyetler geliştirilebilir. Sadece yerel halk bilir buraları ve yetersiz kalıyor. Sonuçta da geliştirilebilir özellikler vardır."*

K19: *"Şimdi bu konaklama konusu şöyle söyleyeceğim. Merkez de dört tane ya da kaç tane otel olduğunu tam söyleyemiyorum ama otel sayısı az bunların tamamı konaklamaya yönelik. Bunların organizasyonu düşün, kına organizasyonlarına bakıyor. Şu an da bulunduğumuz Ilgaz'da ise kayak turizmi var ama çok fazla bir faaliyet yok. Genelde yatırımlar Kastamonu tarafına kaymış. Çankırı Ilgaz için gerekli yatırımı yapmadığı için otellerin gelişmiş bölümü Kastamonu tarafında bir de termal oteller var. Kurşunlu, Atkaracalar da onlarda sadece termal otele yönelik bir yatırım. Çok fazla turizme yönelik otellerin bir faaliyeti yoktur."*

K20: *"Çankırı ilinde turizm işletmeleri olarak maalesef Ilgaz dağında birkaç otel bunun yanında işte termal Kurşunlu ilçesinde ve Çavundur Atkaracalar ilçesindeki termal oteller var. Bunlarında yeterli bilgi birikimine sahip kişiler tarafından yönetilmediğini görüyorum. Mesela örnek atıyorum Ilgaz dağın da bir tane otel Belediye tarafından işletilmektedir. Buda başındaki kişilerin turizm ile alakası olmayan kişiler olduğu görülmüştür. Bu işletmeler eğitimli personeli olmadığı için alandan gelen personel ile çalışmadığı için yeterli bir faaliyet gösterememektedirler."*

Katılımcılar genel olarak Çankırı merkezinde turizm işletmelerinin yetersiz ve az olduğunu düşünmektedirler. Ilgaz ilçesinde bulunan kış turizmi otelleri içinde özellikle yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Bunu sebebi olarak Kastamonu ili tarafında Ilgaz dağı turistik merkezinin daha popüler olmasıdır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada elde edilen katılımcı görüşleri bütüncül olarak değerlendirildiğinde, Çankırı'nın mevcut turizm potansiyeline rağmen turizm faaliyetlerinden yeterli düzeyde fayda sağlayamadığı ve ildeki turizm hareketliliğinin beklentilerin altında kaldığı görülmektedir. Katılımcı ifadeleri, bu durumun temel nedenleri arasında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersizliğini ön plana çıkarmaktadır. Nitekim destinasyonların bilinirliği ve tercih edilebilirliği, büyük ölçüde etkili tanıtım stratejilerine bağlıdır. Katılımcılar, özellikle Doğu ve Batı Karadeniz güzergâhlarında faaliyet gösteren tur operatörleriyle iş birlikleri kurulması ve Çankırı'nın tur rotalarına dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra seyahat acenteleriyle geliştirilecek iş birliklerinin ve sosyal medyanın aktif kullanımının, ilin turizm talebini artıracak önemli araçlar olduğu ifade edilmiştir.

Araştırma bulguları, Çankırı'nın sahip olduğu özgün kültürel değerlerin turizme yeterince entegre edilemediğini ortaya koymaktadır. Özellikle Yaren kültürü, tarihsel kökeni, toplumsal işlevi ve kültürel derinliğiyle deneyimsel turizm açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Katılımcı görüşlerine göre, Çankırı'ya gelen ziyaretçilere yönelik planlanacak Yaren Meclisi temalı programlar, ilin kültürel kimliğini güçlendirecek ve destinasyon imajına önemli katkı sağlayacaktır.

Tarihî ve kültürel çekicilikler açısından Taş Mescit, Çankırı Kalesi ve Emir Karatekin Türbesi öne çıkmakla birlikte, bu alanların yeterli düzeyde tanıtılmadığı ve ulaşım-üst yapı eksikliklerinin ziyaretçi sayısını sınırladığı belirlenmiştir. Katılımcılar, özellikle Çankırı Kalesi'ne erişimde yaşanan sorunların giderilmesi, bilgilendirici düzenlemelerin yapılması ve cam teras gibi çekim unsurlarının erişilebilir hâle getirilmesinin ziyaretçi talebini artırabileceğini ifade etmiştir. Benzer şekilde Hacı Murad-ı Veli Türbesi, inanç turizmi açısından güçlü bir potansiyel taşımakla birlikte, bu potansiyelin henüz yeterince değerlendirilemediği görülmektedir.

Doğal çekicilikler bağlamında Ilgaz Dağları ve Yıldıztepe Kayak Merkezi, katılımcılar tarafından ilin en önemli doğal turizm unsurları olarak değerlendirilmiştir. Ancak kış turizmi altyapısının ve tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği, bu potansiyelin etkin kullanımını sınırlandırmaktadır. Alparsı Göleti ve Tuz Mağarası gibi alanlar için önerilen kamp, karavan, doğa sporları ve rekreasyon temelli düzenlemeler; turistik ürün çeşitliliğinin artırılması açısından dikkat çekici bulunmuştur. Özellikle Tuz Mağarası'nın Türkiye ölçeğinde benzersiz bir çekicilik olduğu ve daha güçlü bir tanıtım stratejisiyle sağlık ve alternatif turizm kapsamında değerlendirilebileceği vurgulanmıştır. Katılımcı görüşleri, Çankırı'nın ulaşılabilirlik açısından önemli bir avantaja sahip olduğunu göstermektedir. Ankara'ya yakınlığı ve karayolu bağlantılarının yeterliliği, ilin turizm açısından erişilebilir bir destinasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşın bu avantajın tanıtım eksikliği nedeniyle yeterince

görünür olmadığı ifade edilmiştir. Turizm imajı açısından katılımcılar, Çankırı'nın sahip olduğu doğal, tarihî ve kültürel değerlere rağmen güçlü bir destinasyon imajı oluşturamadığı konusunda ortak görüş bildirmiştir. İlin turizm imajının geliştirilmesi için yerel yönetimler, turizm işletmeleri ve sivil toplum kuruluşları arasında daha güçlü bir iş birliğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılar, konaklama işletmelerinin ve turizm altyapısının yetersizliği, turizm işletmelerinin büyük ölçüde iş seyahatlerine odaklanması ve turistik faaliyet çeşitliliğinin sınırlı olması gibi sorunlara dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak, Çankırı'nın turizm potansiyelinin sürdürülebilir biçimde geliştirilebilmesi; etkili tanıtım ve pazarlama stratejilerinin uygulanması, özgün kültürel ve doğal değerlerin deneyimsel turizm kapsamında değerlendirilmesi, altyapı ve üst yapı yatırımlarının güçlendirilmesi ve tüm paydaşların sürece aktif katılımı ile mümkün görünmektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular, Çankırı'nın mevcut durumunun yanı sıra geleceğe yönelik turizm politikaları açısından da önemli bir yol haritası sunmaktadır.

Kaynakça

- Akova, O., Atsız, O. ve Çifçi, İ. (2017). *Hacı Bektaşî Veli İnanç Destinasyonunda Yerel Halkın Turizm Gelişimine İlişkin Algı ve Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*, 4th International Congress of Tourism & Management Researches, 12-14 Mayıs 2017, Girne.
- Avcı M., Tecimen M. ve Tecimen E. (2017). *Sürdürülebilir Bir Anlayış ile İnanç Turizmine Kutsal Mekânların Kazandırılması: Hacı Murad Veli Türbesi Örneği*, 1. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kognresi 28-27, Kastamonu
- Aydınözü, D., İbret Ü. ve İmat F. (2015). *Jeolojik Miras Açısından Değerlendirilmesi Gereken Bir Yöremiz: Boyabat Sultansuyu Bazalt Sütunları*, Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, (137-146).
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Çev.: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Siyasal Kitabevi.
- Dağdeviren, A. (2019). Çankırı Gastronomi Turizmine İlişkin Yerel Paydaşların Görüşleri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7 (4), 3124-3139. DOI: 10.21325/jotags.2019.519.
- Gökmen, B. (2007). *Çankırı İli Coğrafyası*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Ankara.
- Gülhan, G. (2007). *Doğal ve Kültürel Değerlere Sahip Alanlarda Turizm Potansiyellerin Saptanması Ve Değerlendirilmesi Selçuk ve Çevresi Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kara, M. (2006). *Çankırı'nın Turizm Potansiyeli ve Çankırı Yaranı'nın Turizme Kazandırılması*. Çankırı Araştırmaları Dergisi, 1(1), 271-281.
- Kuter, N. (2007a). *Çankırı Kenti ve Çevresinin Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi. 9 (11). 71-77.

- Kuter, N. (2007b). *Çankırı Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mason, M. (2010, August). Sample size and Saturation in Phd Studies Using Qualitative Interviews. In Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research (Vol. 11, No. 3).
- Oktayer, N., Susam, N. ve Çak, M. (2007). *Türkiye’de Turizm Ekonomisi*, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2007-69, İstanbul.
- Ortaç, H. S. (2010). *Çankırı Kızılırmak İlçesi Kuzeykışla ve Güneykışla Köyü Kilim Dokumaları*. Milli Folklor, 22(86).
- Özgüç, N. (1998). *Turizm Coğrafyası Özellikler-Bölgeler*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Özgür, E.M., (2000). *Türkiye Coğrafyası*, Hilmi Usta Matbacılık, Ankara.
- Öztürk, Y. (2020). Yerel Halkın Bölge Turizmine Bakış Açılarının ve Farkındalıklarının Belirlenmesi Üzerine Çankırı’da Bir Araştırma. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 17(3), 427-443.
- Soykan, (2004). *Turizm Potansiyelini Saptamanın Önemi ve Bir Yöntem Önerisi*. 1.Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi (Pp. 11-31).
- Tan, A. (2013). *Samsun Kenti ve Yakın Çevresinin Doğal ve Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Turizm Potansiyeli Açısından İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uluer, E. (2009). *Bitlis İlinin Turizm Potansiyeli; Kamu ve Özel Sektör Yöneticilerinin Kanaatlerinin Araştırılması*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B. (2006), *Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*, 2. Baskı, Sakarya Kitabevi.

İnternet Kaynakçası

- <https://cankiri.ktb.gov.tr/TR-70610/gyim.html>Erişim Tarihi: 20.11.2023
- <http://www.cankiri.gov.tr/mutfak>Erişim Tarihi: 20.11.2023